

Aplikace metod sociální práce – osnovy témat

Definice základních pojmů

- ▶ Sociální práce, sociální služby, sociální pracovník, okruh osob
- Úkoly – seminář II.
- ▶ Pokuste se vymezit pojem sociální služba, sociální práce.
 - ▶ Zkuste uvést, kdo sociální služby poskytuje.
 - ▶ Definujte okruh osob, kterým jsou tyto služby poskytovány.

Sociální práce

- ▶ Teoretická i praktická disciplína
 - ▶ Spolupráce s řadou oborů (jaké obory?)
 - ▶ Prolínání řady oborů a tím i vliv řady paradigmat vede k nejednotnosti definování pojmu
- ▶ Snaha řešit na co nejvyšší úrovni problémy lidí, kteří se nachází v obtížné životní situaci.
 - ▶ Obtížná životní situace je pojímána v kontext „sociální reality“
 - ▶ Problémy člověka přesahují jisté hranice – ovlivňují nejen člověka samotného, ale i jeho okolí

Sociální služby

- ▶ Prostřednictvím sociálních služeb je zajišťována péče o vlastní osobu, zajištění stravování, ubytování, pomoc při zajištění chodu domácnosti, ošetřování, pomoc při výchově, poskytnutí informace, zprostředkování kontaktu, psycho a socio terapie, pomoc při prosazování práv a zájmů

Cíl sociálních služeb

- ▶ Podporovat rozvoj nebo alespoň zachování stávající soběstačnosti, návrat do vlastního prostředí, pomoc při obnově/ uchování stávajícího životního stylu
- ▶ Rozvíjení schopností uživatelů – umožnit vést samostatný život
- ▶ Snížit sociální a zdravotní rizika spojené se způsobem života klientů/ uživatelů sociálních služeb
- ▶ Obtíže člověka, které mají sociální charakter mohou pramenit i z jiné než (jen) sociální oblasti

Oblasti sociálních služeb

- ▶ Sociální poradenství
- ▶ Sociálně zdravotní služby
- ▶ Sociální rehabilitace
- ▶ Osobní asistence
- ▶ Pečovatelská služba
- ▶ Průvodcovská, předčitatelská a tlumočnická služba
- ▶ Služby rané péče
- ▶ Podporované bydlení

Oblasti sociálních služeb

- ▶ Odlehčovací služby
- ▶ Centra denních služeb
- ▶ Stacionáře denní a týdenní
- ▶ Domovy pro osoby se zdravotním postižením
- ▶ Domovy pro seniory
- ▶ Azylové domy, domy na půli cesty

Oblasti sociálních služeb

- ▶ Kontaktní centra
- ▶ Telefonická krizová intervence
- ▶ Krizová pomoc
- ▶ Nízkoprahová denní centra/ zařízení pro děti a mládež
- ▶ Noclehárny
- ▶ Služby následné péče a doléčovací
- ▶ Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
- ▶ Terapeutické komunity
- ▶ Terénní programy

Oblasti sociálních služeb

- ▶ Základními činnostmi při poskytování sociálních služeb jsou:
 - ▶ Pomoc při zvládnutí běžných úkonů péče o vlastní osobu (hygiena, pomoc při stravování)
 - ▶ Poskytnutí ubytování – pomoc při zajištění bydlení
 - ▶ Pomoc při chodu domácnosti
 - ▶ Výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti
 - ▶ Poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím
 - ▶ Terapeutická činnost
 - ▶ Pomoc při prosazování práv zájmů
- Okruh osob – vyplývá ze „složitě“ životní situace
- ▶ Bezdomovci, drogově závislí,
 - ▶ duševně nemocní, mentálně postižení
 - ▶ týrané ženy či děti (muži?)
 - ▶ Nezaměstnaní, uprchlíci
 - ▶ senioři

▶ Při snaze pomoci je třeba akceptovat celkovou situaci člověka
Nejpočetnější skupiny příjemců sociálních služeb

- ▶ Senioři
- ▶ Lidé se zdravotním postižením
- ▶ Rodiny s dětmi
- ▶ Lidé žijící na okraji společnosti

Poskytovatelé sociálních služeb a jejich dostupnost

- ▶ Sociální služby se zaměřují na zachování co nejvyšší kvality a důstojnosti života. Jsou poskytovány jednotlivcům, rodinám i skupinám obyvatel.
- ▶ Sociální služby jsou poskytovány osobám, kteří trvale žijí v ČR.

Poskytovatelé sociálních služeb

- ▶ MPSV – je zřizovatelem sociálních ústavů, plánování sítě sociálních služeb v krajích a obcích opírající se o zjištěné potřeby lidí, zvyšování odbornosti a kvality poskytovaných služeb s důrazem na ochranu práv uživatelů služeb občanských a svépomocných aktivit, tj. neziskového sektoru
- ▶ Obce a kraje – dbají o vytváření vhodných podmínek pro rozvoj sociálních služeb (zjišťování skutečných potřeb), sami zřizují organizace poskytující sociální služby
- ▶ Nestátní neziskové organizace a fyzické osoby

Sociální pracovník

Předpoklady

Výkon povolání

Zákon o sociálních službách

Definice

Sociální

pracovník

- Vykonává sociální šetření
- Zabezpečuje sociální agendy
- Řešení sociálně právních problémů, poradenství
- Analytická, metodická a koncepční činnost
- Činnost ve službách sociální prevence
- Depistáž
- Krizová pomoc
- Sociální rehabilitace

Předpoklady pro výkon povolání

- Zdravotní (posuzuje lékař) a odborná způsobilost
- Bezúhonnost

Odborná způsobilost

- Vyšší odborné vzdělání sociálního zaměření v akreditovaném programu
- Vysokoškolské vzdělání příslušného zaměření
- Absolvování akreditovaných vzdělávacích kurzů (rozsah min 200 hodin + praxe 5 let – v případě jiného VŠ studia)
- Manželský a rodinný poradce – VŠ vzdělání (mgr. Programy - psychologie, program humanitního zaměření.....(psychoterapie 400 hodin)

Okruh pracovníků v sociálních službách

- Odbornou činnost vykonávají:

- 1/ sociální pracovníci
 - 2/ pracovníci v sociálních službách
 - 3/ zdravotničtí pracovníci
 - 4/ pedagogičtí pracovníci
- Pracovník v sociálních službách_činnost

- Obslužná péče v ambulantních nebo pobytových zařízeních sociálních služeb (denní hygiena, sebeobslužná činnost, uspokojování psychosociálních potřeb)
- Základní výchovná – nepedagogická činnost (prohlubování – upevňování základních hygienických návyků, manuální a pracovní aktivity, volnočasové aktivity)

Zákon 108 o sociálních službách

- Upravuje podmínky pro poskytování pomoci a podpory fyzickým osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb.....
- Upravuje předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka

Zásady

- Každá osoba má nárok na bezplatné poskytnutí základního sociálního poradenství
- Pomoc musí vycházet z individuálních potřeb
- Podpora musí podporovat osoby v aktivitě a rozvíjet jejich samostatnost, posilovat jejich sociální začleňování
- Musí být zajištěno dodržování lidských práv a základních svobod

Vymezení

některých

pojmu

nepříznivá sociální situace

- Oslabení nebo ztráta schopností z důvodu věku, zdravotního stavu, krizové sociální situace, život vedoucí ke konfliktu se společností, sociálně znevýhodňující prostředí, ohrožení práv a zájmů trestnou činností jiné osoby.

Okruh oprávněných osob (komu jsou sociální služby poskytnuty)

- Osoba trvale hlášena na území ČR, osoba, které byl udělen azyl, cizinci, kteří mají právo zajištěné mezinárodními úmluvami, občané EU (určitá pravidla)

Státní správa

- MPSV
- Krajské úřady
- Obecní úřady s rozšířenou působností
- Úřady práce

Podmínky nároku na příspěvek

- poskytuje se osobám závislým na pomoci jiné osoby
- Nárok na příspěvek nemá osoba mladší 1 roku
- O příspěvku rozhoduje obecní úřad

Úkol

–

seminář

■ Posouzení péče o vlastní osobu pro účely stanovení stupně závislosti – schopnost zvládat úkony spojené s péčí o vlastní osobu. Pokuste se tyto úkony vymezit (celkem je jich 18)

■ Posouzení soběstačnosti – pokuste se vymezit úkony, které se pojí se soběstačností (celkem je jich 18)

Stupně

závislosti

I. Stupeň – lehká závislost

■ osoba potřebuje každodenní péči nebo dohled při více než 12 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby mladší 18 let při více než 5 úkonech

II. Stupeň – středně těžká závislost

■ Osoba potřebuje každodenní pomoc při více než 18 úkonech při péči o vlastní osobu a soběstačnosti, mladší 18 let při více než 10 úkonech

III. Stupeň – těžká závislost

■ Osoba potřebuje každodenní pomoc z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu při více než 24 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby mladší 18 let při více než 20 úkonech

IV. Stupeň – úplná závislost

■ Osoba potřebuje z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pomoc nebo dohled při více než 30 úkonech péče o vlastní osobu a soběstačnosti nebo u osoby mladší 18 let při 20 úkonech

Hodnocení úkonů

■ Při hodnocení se hodnotí funkční dopad na schopnost zvládat jednotlivé úkony

■ Při hodnocení pro účely stanovení stupně závislosti se úkony sčítají

Výše příspěvku (měsíc) – osoby mladší 18 let

■ I. Stupeň: 3 000,-

■ II. Stupeň: 5 000,-

■ III. Stupeň: 9 000,-

■ IV. Stupeň: 11 000,-

Výše příspěvku (měsíc) – osoby mladší 18 let

■ I. Stupeň: 2 000,-

■ II. Stupeň: 4 000,-

■ III. Stupeň: 8 000,-

■ IV. Stupeň: 11 000,-

Sociální služby - formy

■ Pobytové (služby spojené s ubytováním v zařízení sociálních služeb)

■ Ambulantní (služby, za kterými osoba dochází nebo je dopravena či doprovázena – součástí služby není ubytování)

■ Terénní (služby poskytované v přirozeném sociálním prostředí)

Služby sociální péče

■ Zajišťují osobám fyzickou a psychickou soběstačnost.

■ Cílem je nejvyšší možné zapojení do života společnosti, zajistit důstojné prostředí a zacházení

Osobní asistence

■ Terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení.

■ Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí

Pečovatelská služba

■ Terénní nebo ambulantní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné osoby.

Služby sociální péče

■ Tísňová péče

■ Průvodcovské a předčitatelské služby

■ Odlehčovací služby

■ Podpora samostatného bydlení

■ Centra denních služeb (věk, nemoc)

■ Denní stacionáře (věk, nemoc, chronické duševní onemocnění)

■ Týdenní stacionáře

Domovy pro osoby se zdravotním postižením (pobytové služby osobám se sníženou soběstačností)

■ Poskytnutí ubytování a stravy, pomoc při sebeobsluze, výchovné, vzdělávací a aktivizační činnosti, kontakt se společenským prostředím, uplatňování práv a zájmů

■ Nezaopatřeným dětem se poskytuje osobní vybavení (běžné osobní potřeby, šatstvo, obuv...).

■ Domovy pro seniory

■ Domovy se zvláštním režimem (pro osoby, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách, osoby se stařeckou demencí...)

■ Chráněné bydlení

Sociální služby ve zdravotnických zařízeních

■ Pobytové sociální služby osobám, které již nevyžadují ústavní zdravotní péči, avšak nejsou schopny obejít se bez pomoci další osoby

Služby sociální

prevence

Raná péče

■ Služba poskytovaná dítěti a rodičům (do 7 let), které je zdravotně postižené, nebo je jeho vývoj ohrožen z důvodu nepříznivé sociální situace.

■ Je zaměřena na podporu rodiny a vývoj dítěte s ohledem na jeho specifické potřeby

Služby sociální prevence

■ Telefonická krizová pomoc, tlumočnické služby

■ Azylové domy (pobytové služby na přechodnou dobu v nepříznivé situaci spojené se ztrátou bydlení)

■ Domy na půl cesty (pro osoby do 26 let, které opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, případně jiná zařízení pro péči o děti a mládež, osoby propuštěné z výkonu trestu nebo ochranné léčby. Služby se přizpůsobují specifickým potřebám)

- Kontaktní centra
- Krizová centra
- Nízkoprahová denní centra
- Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež
- Noclehárny
- Služby následné péče

- Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (pro rodiny s dětmi, jejichž vývoj je ohrožen nepříznivou sociální situací, kterou rodiče nedokáží sami překonat)
- Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením
- Sociálně terapeutické dílny, komunity, terénní programy, sociální rehabilitace

Hospitní péče

Něco málo z historie

■ Původ slova hospic je ze středověku a označuje útulek pro unavené poutníky. V hospici se poutníkům dostalo tělesné úlevy, dostali najíst, byli jim ošetřeny putováním unavené nohy, dostali léky, dostalo se jim i pomoci duchovní a zcela jistě prožívali radost i z toho, že veškerá péče byla věnována jen jejich osobě.

■ Hospice postupem doby zanikaly, ale myšlenka jistého útočiště pro potřebné nikoliv. K výraznému rozvoji hospicového hnutí dochází až v našem století. Signálem k rozvoji hospiců, jejich počet se zejména v Anglii a v USA odhaduje na dva tisíce, bylo úsilí spjaté s dílem Cecilie Saundersové, která v r. 1967 založila Hospic sv. Kryštofa (St. Christopher Hospice).

■ Hospic je specializované zdravotnické zařízení, poskytující tzv. **paliativní péči**, tedy péči zaměřenou na úlevu zejména od bolesti, kterou postupující nemoc přináší, na rozdíl od standardní lékařské (kurativní) péče zaměřené na léčbu nemoci.

■ V principu to znamená, že před tím, než se těžce nemocný člověk dostane do hospice, byly vyčerpány všechny ostatní možnosti léčby základního onemocnění. Hospic je určen pro terminálně nemocné. Neslibuje uzdravení, ale také nebere naději. Neslibuje vyléčení, slibuje léčitelnost.

■ Cílem hospicové péče, velmi jednoduše řečeno, je zabezpečení toho, aby člověk netrpěl a ve chvílích posledních, nebyl sám.

■ Paliativní medicína – úleva od bolesti a dalších příznaků, které snižují kvalitu života nemocného. Umožňuje koordinovaně provázat medicínskou, ošetrovatelskou, sociální, psychologickou a duchovní péči o pacienta.

Péče o pacienta

■ Snažíme se respektovat nemocného jako plnohodnotnou bytost s jeho obavami, chováním, jednáním, měnícími se potřebami a jejich uspokojováním.

■ Snahou naší péče je zajistit nemocnému, který prochází různými fázemi své nemoci takové podmínky, které vytváří ovzduší empatie, úcty a porozumění.

■U onkologicky nemocných stojí v popředí zmírnění bolesti a to takovými prostředky, které zajistí nemocnému maximální pohodlí.

■Přijetím pacienta do hospice ošetrovatelská péče o pacienta pokračuje v plném rozsahu. Práce sester je v tomto procesu nezastupitelná. Snažíme se najít citlivý individuální přístup k nemocnému. Pacient si určuje denní režim sám. Zdravotnický personál se podřídí.

Specifika

■Priorita potřeb pacienta se v průběhu choroby mění, proto je zapotřebí vysoké odbornosti personálu,

■Nezbytná je empatie, úcta, porozumění a citlivý přístup k nemocnému.

■Práce sester je v tomto procesu nezastupitelná.

■Přijetím pacienta do hospice je režim dne přizpůsoben potřebám nemocného.

■Veškeré činnosti jsou prováděny v čase, který si nemocný sám určí, tzn. čas jídla, spánku, odpočinku, aktivity apod. Je respektováno jeho přání, jeho tělesný i psychický stav, ošetroující personál se přizpůsobuje.

■Cílem je nejen pomoc nemocnému, ale i jeho rodině.

Kvalita života

POJEM:

■Kvalita života se obvykle popisuje v pojmech jako soběstačnost, autonomie, důstojnost, seberealizace, spokojenost v rodinných, partnerských a dalších mezilidských vztazích, sociální a kulturní integrovanost, tvořivost, schopnost milovat, pracovat a žít v souladu s danou kulturou.

POJEM:

■Kvalita života je širokým fenoménem objevujícím se v mnoha oborech medicínských i nemedicínských.

■Obor speciální pedagogika, andragogika a psychologie se začíná stále více zajímat o kvalitu života handicapovaných či jinak znevýhodněných jedinců.

■Posláním pedagogů, terapeutů, psychologů a dalších pomáhajících profesí je poskytování péče, podpory, pomoci a především zkvalitnění života osob v jakémkoliv sociálně-kulturně-politickém prostředí.

POJEM:

■S postupem času se pojem kvalita života celosvětově rozšířil a vznikla mezinárodní diskuse o možnostech jeho vymezení.

■Na tuto situaci reagovala **Evropská komise OSN** systematizací sociálních ukazatelů kvality života do osmi skupin.

Skupiny kvalita života:

■zdraví,

■kvalita pracovního místa,

■nákup zboží a služby,

■možnosti naplnění volného času,

■pocit sociální jistoty,

■šance na rozvoj osobnosti,

■kvalita fyzického životního prostředí

■a možnost účasti ve společenském životě.

Kvalita života:

- Ukazatele kvality života lidí není možné tedy omezit pouze na ukazatele ekonomické.
- V každém případě je kvalita života fenoménem polyrozměrným, který se dotýká oblasti materiální, duchovní, kulturní, společenské i individuální.

Kvalita života a zdravotní postižení

- Zdravotně postižení jedinci se musí potýkat nejen s fyzickým či duševním handicapem, ale velmi často dochází i k handicapu sociálnímu. To znamená, že takový jedinec je díky svému postižení často vyloučen ze způsobu života, který je běžný u lidí bez postižení. Nezřídka se pak tito lidé ocitají v sociální izolaci, která může vést až k *sociální exkluzi*.

Kvalita života:

- Základní dimenze, v nichž člověk existuje jsou: *biologická, psychologická, sociální, noetická*.
- V každé z těchto dimenzí se člověk setkává s určitými faktory, které ovlivňují jeho život se zdravotním handicapem.

Biologické faktory, které ovlivňují život s postižením patří:

- zdravotní stav (onemocnění, zdravotní postižení)
- vrozené dispozice (dědičné vlivy, konstituční typ apod.)
- aktuální tělesná kondice

Psychologické faktory:

- osobnostní rysy
- sebehodnocení a sebepojetí
- aktuální psychický stav
- schopnost řešit problémové situace

Sociální faktory:

- rodinné zázemí
- společenské postoje
- příležitosti k navazování sociálních vztahů a vazeb
- schopnost navazovat a udržet sociální vztahy a vazby
- sociální politika
- poskytované sociální služby a sociální práce
- politika zaměstnanosti a trh práce
- veřejná politika (vzdělávání, bytová politika)
- doprava.

Noetické faktory:

- morální a etické přesvědčení
- hodnoty
- smysluplnost vlastního života
- schopnost integrovaného vnímání životní zkušenosti
- náboženské přesvědčení

Východiska

kvality

života,

dvě hlediska:

■ **Objektivní**, ve kterém kvalita života znamená splnění požadavků, týkajících se materiálních a sociálních požadavků života, jako výsledku souhry sociálních, ekonomických, zdravotních a enviromentálních podmínek ovlivňujících život lidí.

■ **Subjektivní**, kde se kvalita života týká všeobecné spokojenosti jedince z jeho hlediska, ve vztahu k jeho osobním cílům, očekáváním, zájmům, hodnotám a životnímu stylu vůbec.

Determinující faktory:

■ které hrají velmi důležitou úlohu v realizaci subjektivních plánů a cílů a přímo tak kvalitu života ovlivňují:

■ Jedná se jak o **možnostech** (příležitostech/překážkách) těchto cílů dosáhnout,

■ tak i o míře **kontroly** (vlivu) nad danou situací.

Výše zmiňované dimenze/faktory jsou sdružené do 3 poměrně širokých oblastí (domén)

1. *BEING* – JÁ : Kdo jsem jakožto člověk.

-Stránka FYZICKÁ, mé tělo ve vztahu k fyzickému zdraví

-Stránka PSYCHICKÁ, mé myšlenky a pocity

-Stránka DUCHOVNÍ, mé osobní hodnoty a víra

Výše zmiňované dimenze/faktory jsou sdružené do 3 poměrně širokých oblastí (domén)

2. *BELONGING* – JÁ A SPOLEČNOST: Jak vycházím se svým okolím, s lidmi kolem mne.

-Oblast DEMOGRAFICKÁ – místo ve kterém žiji a kde trávím svůj čas.

-Oblast SOCIÁLNÍ – mezilidské vztahy.

-Oblast SLUŽEB A ČINNOSTÍ, které společnost nabízí – přístup ke vzdělání, smysluplné činnosti, lékařské a sociální péči.

Výše zmiňované dimenze/faktory jsou sdružené do 3 poměrně širokých oblastí (domén)

3. *BECOMING* – JÁ A MÉ UPLATNĚNÍ: Čím se ve svém životě zabývám, kam směřuji.

■ Stránka PRAKTICKÁ – každodenní rutinní aktivity.

■ AKTIVITY VOLNÉHO ČASU – činnost prováděná pro potěšení a zábavu.

■ OSOBNÍ RŮST – činnosti, které provádím, abych se zdokonalil, či změnil.